

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กัลยารัตน์ หล่อมณีพรรัตน์. การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทละครร้องของพรานบุรุษ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- กำธร สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. สังคตินิยม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. วรรณคดีวิจารณ์. ม.ป.ท.: ม.ป.ป.
_____. สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2538.
- โกวิทย์ ชันธศิริ. ดุริยางค์ศิลป์ปริทัศน์ (ตะวันตก). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2528.
- ไชแสง สุขะวัฒน์. สังคตินิยมว่าด้วย: ดนตรีตะวันตก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2529.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. ฉาฉิมปุ่น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สยามรัฐ, 2521.
- จันทิมา พรหมโชติกุล. วิเคราะห์บทละครร้องของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.
- จาโคโม ปุชชีนี. มาตามบัตเตอร์ฟลาย. แปลโดย ดุษฎีมาลา. พระนคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วน
จำกัดห้างขายยาตราทอง (แม่เลื่อน), 2506.
- _____. มาตามบัตเตอร์ฟลาย. แปลโดย ลัดดา วงศ์สายัณห์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
ประชาชน, 2535.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ไกลบ้าน. เล่ม 2. พระนคร: สำนักพิมพ์
แพร่พิทยา, 2513.
- เจือ สตะเวทิน. ประวัตินวนิยายไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2521.
- เฉลย สุขะวณิช. ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์. สัมภาษณ์, 22 พฤศจิกายน
2538.
- ณรุทธ์ สุตระจิตต์. สังคตินิยม: ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

- นราธิประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. *สาวเครือฟ้า*. บดัดแปลงโดย เฉลย
ศุขะมิช (อัดสำเนา)
- นราธิประพันธ์พงศ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. *สาวเครือฟ้า*. บทโทรทัศน์โดย พงษ์ศิริ
อินทรชัย (อัดสำเนา)
- บุญเหลือ เทพสุวรรณ, ม.ล. *วิเคราะห์สุวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,
2517.
- ประเสริฐอักษร [พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิประพันธ์พงศ์]. *สาวเครือฟ้า*. พระนคร:
โรงพิมพ์แพร่การช่าง, 2506. (พิมพ์เป็นบรรณาการในการพระราชทานเพลิงศพหลวง
ประเสริฐอักษร ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2506.)
- พงษ์ศิริ อินทรชัย. *เจ้าหน้าที่ฝ่ายผลิตไทยทีวีสีช่อง 3*. สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2538.
- พรานบุรุษ [จวงจันท์ จันทรคณา]. *บทละครประกอบเพลงเรื่องใจใจซึ้ง*. สุดใจ ศรีเบญจา
พิมพ์จากต้นฉบับเดิม, 2512. (อัดสำเนา)
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. *ไอ ชาน่า ซัง*. แปลโดย ม.ล. ปิ่น มาลากุล.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, 2525.
- "มหาอุปการมาตามบัตรเตอร์ฟลาย". *ไฮคลาส*. 1 (กรกฎาคม 2527): 103.
- รัตน์ชัย สัจพันธ์, *อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศในวรรณกรรมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาภาษาไทยฯ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน,
2534.
- สิริชัยชาญ พักจำรูญ. ผู้อำนวยการส่วนการแสดง สถาบันดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร. สัมภาษณ์,
19 เมษายน 2539.
- สุวรรณณี อุดมพล. *วรรณกรรมการแสดงของไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ประกายพริก, ม.ป.ป.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์, ศรีนวล แก้วบัวสาย และพฤษ บุญหลง (ผู้พูด). *กรมพระนราธิประพันธ์พงศ์
กับพระนิพนธ์ละครเรื่อง*. [เทปประกอบการอภิปราย ณ หอสมุดแห่งชาติ] 21 ตุลาคม
2517.
- ฮิวจ์ บอร์ตัน. *ศตวรรษใหม่ของญี่ปุ่น: จากเออร์ถึงปัจจุบัน*. แปลโดย สุกัทรา นิลวัชระ และคน
อื่นๆ. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2526.

ภาษาอังกฤษ

- Ashbrook, William. *The Operas of Puccini*. New York: Oxford University Press, 1968.
- Cuddon, J.A. *A Dictionary of Literary Terms*. 2nd ed. London: Penguin Books, 1980.
- Eaton, Quaintance. *Opera Production: A Handbook*. 2nd ed. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1962.
- Even, David. *Encyclopedia of the Opera*. London: John Calder, 1956.
- Hughes, Spike. *Famous Puccini Operas*. 2nd ed. New York: Dover, 1972.
- Hwang, David Henry. *M. Butterfly*. London: Penguin Books, 1989.
- Krehbiel, Henry Edward. *A Book of Operas*. New York: The Macmillan, 1946.
- Long, John Luther. *Madame Butterfly*. U.S.A.: The Devine Press, 1898.
- Loti, Pierre. *Madame Chrysanthemum*. Translated by Laura Ensor. London: KPI, 1985.
- Maynard, Olga. *Enjoying Opera*. New York: Charles Scribner's Sons, 1966.
- McQueen, Ian L. *Japan: A Travel Survival Kit*. 3rd ed. Hawthorne: Lonely Planet, 1989.
- Minor, Earl. *The Japanese Tradition in British and American Literature*. Princeton: Princeton University Press, 1958.
- Mordden, Ethan. *Opera Anecdotes*. New York: Oxford University Press, 1985.
- Morgenstern, Sam., ed. *Composers on Music: An Anthology of Composers' Writing from Palestrina to Copland*. New York: Pantheon Books, 1956.
- Puccini, Giacomo. *Madama Butterfly*. Translated by Stanley Appelbaum. New York: Dover, 1983.

- Quinn, Arthur Hobson, ed. *Representative American Plays: From 1767 to the Present Day*. 7th ed. New York: Appleton-Century-Crofts, 1953.
- _____. *A History of the American Drama: From the Civil War to the Present Day*. New York: Irvington, 1980
- Schönberg, Claude Michel. "The Ultimate Sacrifice," in *Miss Saigon* 2nd ed. London: Dewynters, 1994. (Brochure)
- Warrack, John and West, Ewan. *The Oxford Dictionary of Opera*. New York: Oxford University Press, 1992.
- William, Harold S. *Foreigners in Mikadoland*. Tokyo: Charles E. Tuttle, 1963.

ภาษาฝรั่งเศส

- Premières Longes, Les Editions. *Madame Butterfly: L'Avant-Scène Opéra* 3rd ed. Poire-sur Vie: Imprimerie Graphic de l'Ouest, 1993.

ภาษาญี่ปุ่น

- Noda, Heinosuke. *Gurabā Fujin*. Nagasaki: Shinpa-shabo, 1972.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์ พงษ์ศิริ อินทรชัย

เรื่อง การเขียนบทโทรทัศน์ของละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า*

ผู้สัมภาษณ์ นางสาวมุกกรีน วิโรจน์ชุตินทร

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2538

ณ อาคารวานิช ไทยทีวีสีช่อง 3

- อยากให้ช่วยเล่าถึงความเป็นมาของการสร้างละครเรื่อง *สาวเครือฟ้า* ของทางไทยทีวีสีช่อง 3 และการได้รับมอบหมายให้เขียนบท
- ละครเรื่อง *สาวเครือฟ้า* นี้เป็นโปรแกรมหิเศษ ซึ่งตอนนั้นทางช่อง 3 มีโปรแกรมหิเศษในวันอาทิตย์ หลังจากจบละครหลังข่าวซึ่งมีเป็นประจำทุกวันแล้ว จะมีโปรแกรมหิเศษเป็นละครมินิซีรีส์จบสักเดือนละครเรื่อง (*สาวเครือฟ้า* มีทั้งหมด 4 ตอน) และมินิซีรีส์ที่จะสร้างนั้นจะใช้บทประพันธ์ของผู้มีชื่อเสียง เป็นนักประพันธ์เก่าแก่ผู้ทรงคุณค่า เช่น *เลือดสุพรรณ* *เงาะป่า* *เทพธิดาบาร* 21 และ *สาวเครือฟ้า* โปรแกรมหิเศษอยู่ได้ไม่นาน อยู่ได้สัก 2-3 เดือน แล้วก็เปลี่ยนโปรแกรมนไป ตอนที่ได้รับมอบหมายให้เขียนเรื่อง *สาวเครือฟ้า* นี้ก็คงประกอบด้วยคุณไก่ (วรายุทธ มิลินทจินดา) ซึ่งเป็นผู้จัด อยากจะทำละครเรื่องนี้โดยมีคุณปานัน ณ พัทลุง เป็นนางเอก และมีคุณเรอน บรรจงสร้าง ซึ่งตอนนั้นกำลังโด่งดังเป็นร้อยตรีพร้อม โดยปกติตัวเองจะเป็นคนเขียนบทโทรทัศน์ทั่วไปของละครชีวิตต่างๆ ซึ่งเป็นแนวที่ถนัด ที่ได้มาเขียนบทละครเรื่องนี้เป็นเพราะรู้จักกับคุณไก่ และคุณไกรู้ว่าเป็นคนเขียนใหม่ และคงเขียนเรื่องเกี่ยวกับทางเหนือได้ เพราะคุ้นเคยกับภาษาและมองดูว่าคงไม่ยาก ตอนที่จะเริ่มเขียนก็ได้ไปเอาบทเก่าซึ่งเป็นต้นฉบับมาดู พออ่านเข้าไปแล้วมันทำงานยาก
- ต้นฉบับที่ว่าคือ ฉบับของกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ใช้นามคณะ
- ฮะ คือตอนนั้นคุณไก่อามาให้อ่าน แต่พออ่านไปแล้วมันลำดับเหตุการณ์ยากมากจึงพับไปและไม่คิดเอาตรงนี้ แล้วไปเริ่มที่การนำภาพยนตร์มาดู ตอนนั้นอยากจะทำคุณวิไลวรรณ วัฒนพานิช แสดงไว้ แต่ปรากฏว่าหาไม่ได้ จึงมาดูของรุ่นต่อไปที่มี สุพรรณษา เนื่องภิรมย์ และนิรุทธิ์ ศิริจรรรยา ของคุณไพรัช กสิวัฒน์ทำไว้ พอดูเสร็จก็เอาธีม (Theme) ของเรื่องและการลำดับฉากของภาพยนตร์ในตอนนี้มาลำดับให้เป็นละครและขยายออกไปอีก ตอนนั้นมีปัญหาอยู่ที่คิดว่าภาษาพูดในภาพยนตร์จะเขียน เพราะเราเป็นคนเหนือจะรู้ว่าเขาพูดจาไม่เหมือนจริง

- ภาพยนตร์ที่สร้างไม่ได้ เล่นแบบละครร้องใช้ใหม่คะ
- ไม่ครับ เป็นพุทธธรรมตาเหมือนภาพยนตร์ทั่วไป ที่นี้เราก็เอมอลำดับใหม่ ตีให้ออกมาเป็นสาวเครือฟ้าในภาษาของละครซึ่งมี 4 ตอน วางโครงเรื่อง การเข้าออกของตัวละครว่าจะมีเหตุการณ์อะไรบ้างในแต่ละตอน ตอนที่ทำเป็นบทเริ่มแรกก็ไม่ได้ทำเป็นละครร้องเลย เขียนบทโดยใช้ภาษาเหนือ แล้วก็มีความคิดอ่านว่าจะต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนั้น แล้วก็ลำดับออกมา หลังจากเขียนบทออกมาเรียบร้อยทุกฉากแล้ว ผู้กำกับการแสดงคือคุณสุประวัติ บัทมสูตร ก็เอาบทมาอ่าน เนื่องจากคุณสุประวัติ จะคุ้นเคยกับละครร้องเพราะเป็นศิษย์เก่าจากกรมศิลปากรเหมือนกัน ก็เลยมีความเห็นว่าบทในบางตอนนั้น สามารถปรับเปลี่ยนให้เป็นบทร้องได้ ฉะนั้นบททั้งหมดที่เป็นคำกลอนสำหรับร้องนี้จะมาจากคุณสุประวัติ ซึ่งเอาบทที่ผมเขียนไปแก้อีกทีหนึ่ง โดยได้อาจารย์สุดจิตต์ ดุริยประณีต ผู้ทำดนตรีของศิลปากรมาช่วยใส่ทำนองเพลง แล้วก็ให้คำปรึกษาว่าเพลงนี้จะใช้ในช่วงไหน ในระหว่างที่ตัวละครเรื่องนี้จะใช้ดนตรีสด นักแสดงก็จะมาฝึกร้องเพลงไปด้วย รู้สึกจะมีนักร้องจริงๆ คนเดียวคือ คุณณิณีช เสมรสุต
- ที่ที่บอกว่าละครเรื่องนี้มี 4 ตอน คือฉายอาทิตย์ละตอนก็เป็น 4 ครั้งจบ
- ใช่ครับ
- ในการคัดเลือกนักแสดงละคร ที่ที่บอกว่าคุณวราวุธ วางตัวคุณรอน และคุณพานันไว้แล้ว
- ก็เป็นนโยบายของสถานีด้วย ตอนนั้นคุณพานันโด่งดังจากเรื่องปริศนา และรัตติกาลยอดรักก็เป็นนางเอกเต็มตัว จากนั้นก็ไม่มีงานอีกเลย แล้วเธอก็เป็นดารานิสังกัด ฉะนั้นทางคุณไก้ก็มองเห็นว่าน่าจะเล่นได้ ก็เลยตกลง
- ที่ที่บอกว่าตอนแรกไม่ได้คิดที่จะนำมาทำเป็นละครร้อง ฉะนั้นการเลือกนักแสดงก็ไม่ได้คำนึงถึงการขับร้อง
- ตอนนั้นไม่ได้คำนึงถึงเรื่องการร้องเพลงเลขตามที่วางตัวไป เสร็จแล้วเมื่อจะทำเป็นละครร้องก็มานึกถึง ชรัส เฟื่องอารมณ์ เจ้าสำนักน้ำผึ้ง ณิณีช เสมรสุต ทำนองนี้ แล้วก็ตีตัวคำเจ็ด ซึ่งคุณณิณีชลักษณะ ศรีนาถาร เป็นนักแสดง ตอนแรกคำเจ็ด cast เป็น นนทิยา จิวบางป่าซึ่งเป็นนักร้องและพูดภาษาเหนือได้ดี แต่พอดีคิวไม่ว่าง ก็เลยออกมาเป็นอย่างนี้ ระหว่างการทำงานก็มีปัญหามากทีเดียวในเรื่องของบทที่เป็นการขับร้องและนักแสดงไม่สามารถจะถ่ายทอดบทร้องออกมาได้ เหมือนศิลปินที่อาจจะซ้ำของหรือได้รับการฝึกสอนมาโดยตรง โดยเฉพาะตัวนางเอกดูไม่กลมกลืนกันเลย การทำงานก็ยากมากแต่นักแสดงทุกคนก็แสดงกันอย่างเต็มที่ เมื่อออกอากาศไปตอนสองตอน คุณไข่มุกต์ ชูโต ซึ่งคาดว่าเป็นผู้ที่มิสศิลปะในตัวเองและมองเห็น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้อย่างดี ได้ลงคอมเมนต์ (comment) ในหนังสือยาวติดต่อกันถึง 4 สัปดาห์ โดยแกไม่พอใจอย่างมากในเรื่องของตัวแสดง เรื่องของบทที่ทำตัวสาวเครือฟ้าออกมาไม่สวย มีการโจมตีว่าบทในสมัยนั้นไม่งดงาม แต่ด้านผู้ชมก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

- ทางด้านแบบแผนการแสดงนอกจากคุณสุประวัติ ซึ่งเป็นผู้ช่ำชองแล้ว ได้มีที่ปรึกษาด้านนี้โดยเฉพาะจากกรมศิลป์ หรือจากไหนที่เฉพาะทางบ้าง
- ไม่ได้ปรึกษาเลย
- ตามแบบแผนการแสดงนี้เรียกว่าไม่ได้อิงแบบแผนเก่าเลย
- อิม ไซ้ คืออยากจะทำในสไตล์ของตัวเอง
- ละครร้องจะดำเนินเรื่องด้วยการร้องเป็นสำคัญ บทพูดจะแทรกเสริมเข้ามาเพียงนิดๆ หน่อยๆ เท่านั้น แต่ละครของพี่จะไม่ใช่ออย่างนั้น
- ไซ้ มันกลายเป็นว่าร้องจั่วหัวแค่นั้นเดียว
- จึงต้องเปลี่ยนเป็นว่าเอาบทพูดมาทำเป็น เรื่องและร้องแทรก
- ไซ้ ไม่ได้คำนึงว่ามันเป็นละครร้อง เพียงแต่ทำให้มันเก๋ขึ้น
- ในฐานะที่เป็นผู้เขียนบท คิดว่ามันเหมาะกับยุคปัจจุบันไหม เพราะละครร้องเสื่อมไปไม่เป็นที่นิยมแล้ว
- คือไม่ได้มองในแง่ละครร้องเลย มองละครร้องว่าเย็นเขี้ยว และเชื่องช้า
- เคยดูละครร้องก่อนหน้านี้นี้ไหมคะ
- ดูครับเยอะมาก เป็นอะไรที่ไม่เหมาะกับการทำเป็นละครโทรทัศน์ เพราะว่าเย็นเขี้ยว ปัจจุบันผู้ชมต้องการอะไรที่ฉับไว รวดเร็วทันใจ เปลี่ยนฉากอย่างรวดเร็ว ไม่ได้คำนึงถึงความไพเราะของบทร้องเลย เขาต้องการอะไรที่สะใจ ดูแล้วเฟลิดเฟลิดสิ้นไหลไปเรื่อยๆ ฉะนั้นตอนที่ทำละครเรื่องนี้ จึงไม่ได้คำนึงถึงว่าเป็นละครร้องเลย
- การที่คุณสุประวัติแนะนำให้มีบทร้อง นั้นเป็นเพราะเห็นว่าควรจะคงของเก่าเอาไว้หรือไม่คะ
- คือแกคงจะนึกว่า เรื่องสาวเครือฟ้าเคยเป็นละครร้องมาก่อน แล้วการนำเสนอตรงนี้ก็ถ้าไม่มีอะไรพิเศษบ้าง อิม (theme) ของเรื่องจะง่ายเกินไป ไม่มีอะไรโดดเด่น ถ้ามันเป็นละครแนวอื่นหรือว่าแนวคล้ายกัน แต่มีโครงเรื่องที่สลับซับซ้อนกว่า เช่น เรื่องสั้นกำแพง แหวนทองเหลือง เรื่องราวมันมีเยอะมากกว่าสาวเครือฟ้า
- จุดที่มีการคัดเลือกเรื่องสาวเครือฟ้าเป็นเพราะชื่อเสียงของละครเรื่องนี้ หรือเพราะอะไรคะ
- เพราะชื่อเสียงและบรรยากาศของเรื่อง เพราะตอนนั้นสถานีของเรากำลังขยายเครือข่ายไป

- ทางเหนือ เราก็เลยต้องการเรื่องที่ดีว่ามัน remind พวกเขา ก็เลยจับเรื่องนี้มาทำ
- ไม่ทราบมาก่อนหน้านี้ทางสถานีเคยสร้างเรื่องนี้มาก่อนไหม
  - ไม่เคยเลย
  - แต่ไม่ว่าจะปรับเปลี่ยนขยายเรื่องราวไปอย่างไร ละครสาวเครือฟ้าของช่อง 3 ก็ยังคงโครงเรื่องเดิมไว้ใช่ไหม
  - ใช่ ยังคงโครงเรื่องเดิมไว้ทั้งหมด
  - รายละเอียดที่เพิ่มเติมเข้ามาก็มีมากเหมือนกันใช่ไหมคะ
  - ใช่ เพราะนอกจากจะต้องขยายให้ได้เวลา 4 ชั่วโมงแล้ว ยังจะต้องรองรับกับนักแสดงที่มาเล่นด้วยว่าบทจะต้องมีเยอะพอควร
  - เท่าที่อ่านบทนี้ จะมีสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปจากต้นฉบับเดิมอย่างชัดเจน เช่นบุคลิกลักษณะของร้อยตรีพร้อม ดูเหมือนจะเป็นคนใจร้ายมาก พอกลับกรุงเทพฯ แล้วก็แต่งงานใหม่โดยไม่ได้บอกไว้ว่ามีความจำเป็นอย่างไร แต่บทของพี่มาขยายตรงส่วนที่ทำให้บุคลิกของร้อยตรีพร้อมค่อนข้างจะเปลี่ยนแปลงไป คือรู้สึกดีขึ้นในสายตาของคนดูอยากจะถามว่าเป็นความตั้งใจของพี่หรือเปล่าที่จะทำให้พระเอกดูไม่ร้ายเกินไปในสายตาของคนดู ให้คนดูรับได้
  - อันนี้ถูกต้องเลย เพราะว่าคนที่มาเล่น เช่น รอน บรรจงสร้าง ตอนนั้นก็ชื่อเสียงโด่งดังมันเป็นเหมือนสูตรสำเร็จในยุคนี้แล้วว่า พระเอกคือพระเอก พระเอกจะไปเป็นผู้ร้ายไม่ได้เพราะฉะนั้นเราต้อง serve ในส่วนนี้ โดยเขียนให้พระเอกมีส่วนดี ส่วนที่อะไรคือจุดที่ทำให้เขาตัดสินใจอย่างนั้นต้องมีเหตุผลมารองรับ พี่ก็ไม่เคยอ่านละเอียด
  - อีกจุดหนึ่งคือ จำปา เรื่องเก่าจะบทน้อยมาก ร้ายก็จริงแต่ปรากฏตัวนิดเดียว แต่บทของพี่จะเพิ่มให้ค่อนข้างร้ายมาก มีเหตุผลเช่นเดียวกันในบทพระเอกหรือไม่ว่าบทนางอิจนาก็ต้องร้ายมาก
  - ยุคสมัยมันเปลี่ยนไปแล้ว รายละเอียดของตัวละครตรงพระเอกนางเอก นางร้ายหรือตัวอิจนาก็ต้องเข้มข้นขึ้นคนดูถึงจะติดตาม ตัวนางร้ายร้ายเท่าไร นางเอกก็จะเด่นขึ้นมากเท่านั้น
  - ในเรื่องของการคัดเลือกตัวผู้แสดงไม่ทราบว่าทำไมถึงวางตัวรอนกับปานัน เพราะดูแล้วฝ่ายหญิงจะสูงกว่าฝ่ายชายด้วยซ้ำ
  - จริงๆ พี่ก็ไม่ชอบเลย แต่เป็นด้วยเหตุผลทางธุรกิจ เพราะตอนนั้นสัญญาของช่อง 3 ต้องจัดละครให้นักแสดงในสังกัดได้เล่นละครบิลละ 3 เรื่อง จึงต้องพยายามหาเรื่องให้นักแสดงได้แสดง จริงๆ แล้วพี่ไม่ได้มองผู้หญิงอย่างปานันเป็นสาวเครือฟ้า แต่ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดัง

กล่าวมา แต่เขาก็มีความตั้งใจเล่นดี

- การที่นักแสดงที่ต้องมารับบทไม่ได้เป็นนักร้องโดยตรงมีปัญหามากไหมคะ
- ใช่ เพราะจะร้องหลงและร้องเพี้ยนกันมาก ต้องฝึกหัดกันช่วงแสดง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทสัมภาษณ์ อาจารย์เจตยา ศุขะวณิช
เรื่อง การแสดงละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า*
ผู้สัมภาษณ์ นางสาวมุกกรีน วิโรจน์ชุตติร
วันที่ 22 พฤศจิกายน 2538
ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ

- ครูเป็นผู้ควบคุมการแสดงละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* ของทางวิทยาลัยนาฏศิลป์ตั้งแต่มามีมาใช้ใหม่คะ
- ฉันทักแม่มุล (หมายถึงครูลมุล ยมะคุปต์ ซึ่งเสียชีวิตแล้ว)
- ครูพอจะจำได้ไหมคะว่าวิทยาลัยจัดให้มีการแสดงละครเรื่องนี้เป็นครั้งแรกเมื่อปีใด
- พ.ศ. เดียวพอจะหาได้ (ถามหาสุจิตต์)
- ครูพอจะจำได้ไหมคะว่าเล่นไปทั้งหมดกี่ครั้ง
- หลายรอบเล่นเป็นเดือนๆ
- ครูเป็นคนซ้อมและเลือกตัวผู้แสดงด้วยตัวเองทั้งหมดเลย
- ซ้อมเป็นเดือนๆ เลขนะหนู ซ้อมร้องเสียก่อนแล้วค่อยมาซ้อมรำ (ถามหาสุจิตต์จากครูผู้ช่วยท่านหนึ่ง)
- เท่าที่หนูค้นข้อมูลได้ มีเล่นเมื่อปี 22 ค่ะ แต่ไม่ทราบว่าจะเป็นครั้งแรกหรือเปล่า
- ศิลปากรเล่นเมื่อปี 22
- ไม่ทราบว่าพอจะจำได้ไหมคะว่าหลังจากนั้นมีการแสดงอีกกี่ครั้ง ในปีใดบ้าง
- เราเคยมีเล่นออกที่วัดด้วย แล้วก็ไปหัดให้เขาเล่นที่เชียงใหม่
- คือหนูอยากจะได้ช่วง พ.ศ. ที่เล่นว่าเล่นช่วงไหนบ้าง เพื่อจะดูว่าเรื่องนี้ได้รับความนิยมโดยนำกลับมาแสดงมากน้อยแค่ไหน
- พ.ศ. นี้จำไม่ได้รู้แต่ว่าเล่นที่นั่นแล้วก็ไปเล่นที่เชียงใหม่ เอนักเรียนที่เชียงใหม่เล่น
- แต่เป็นที่แน่นอนว่าเล่นครั้งแรกปี 22
- ศิลปากรเล่นหนแรกก็เนี่ย
- แล้วครั้งหลังๆ ที่เล่นต่อๆ มา ครูจะเป็นผู้ควบคุมฝึกสอนการแสดงตลอดใช่ไหมคะ
- ใช่

- อยากให้ครูช่วยเล่าให้ฟังถึงละครเรื่อง *เรื่องสาวเครือฟ้า* ที่ครูนำมาเล่นใหม่ว่าจะแตกต่างจากครั้งที่กรมพระนราฯ นำมาเล่นอย่างไรบ้าง เช่น ได้ดัดแปลงอะไรบ้าง
- เราไม่ได้ดัดแปลง เราเอาเท่าที่จำได้ ฉันไม่เคยได้เล่นนี่เธอ ฉันยังตัวเปียกๆ นั่งตักรับอยู่เลย ดูเขารำ
- บทที่นำมาใช้เล่นนี่ครูเป็นผู้เขียนเองทั้งหมดเลยใช่ไหมคะ เท่าที่หนูอ่านเห็นว่ามีแตกต่างจากของกรมพระนราฯ อยู่บ้าง
- บทที่ฉันรับว่าฉันตัดต่อ ของท่านเล่นตั้ง 4-5 ชั่วโมง เราเล่น 2 ชั่วโมงครึ่ง ก็จำเป็นจะต้องมาตัด ฉันก็บวงสรวงบอกท่าน
- ครูก็ตัดบทร้องออกไปบ้าง แล้วอย่างบทเจรจาละคร ของต้นฉบับกรมพระนราฯ ท่านจะไม่เจรจาเอาไว้แต่เขียนเพียงคำ "เจรจา" แต่ของครูจะเขียนบทเจรจาเอาไว้เลย
- มีบทเจรจาไม่มากหรือก ไม่เหมือนละครรำ นานๆ จะหยุดเจรจาสักทีหนึ่ง
- แล้วทำนองเพลงที่นำมาประกอบครูใช้ตามแบบของกรมพระนราฯ หมุดเลขหรือคะ
- เราเล่นตามแบบของท่าน แต่ฉันขอบอกตามตรงว่าไอ้ลีสานี่ฉันอาจจะดีกว่าสมัยนั้นก็ได้ เพราะฉันเป็นละครรำ
- ตอนเปิดการแสดงครั้งแรกได้รับความนิยมนจากผู้ชมใหม่คะ และรวมถึงในครั้งต่อๆ มา
- คุณชายคึกฤทธิ์ซึ้งก็แล้วกันนะ คุณชายว่า "แหมเขาอยู่ในตู้เป็นรา ยังเอาออกมาล้าง"
- เวลาเปลี่ยนฉากก็เปลี่ยนตามเรื่องตลอด
- ใช่
- แล้วการคัดเลือกตัวแสดงละคร ด้วยความเป็นละครเรื่องครูจะต้องเลือกนักแสดงที่ร้องเพลงได้และมีเสียงดีเป็นหลักใช่ไหมคะ
- คือ ศิลปากรนี่เขาเรียนทั้งร้องทั้งรำ ง่าย ไม่เหมือนโบราณ โบราณร้องได้รำไม่ได้ก็มี เพราะฉะนั้นศิลปากรเขาจะต้องร้องได้ รำดี แล้วเราก็เลือกตามบุคลิกด้วย
- การฝึกซ้อมก็จะไม่ค่อยมีปัญหาใช่ไหมคะ
- ไม่มี ที่ไม่มีเด็กให้เลือกเยอะ และถ้าจะว่าไปแล้ว จะสังเกตได้ว่าเรื่องนี้เป็นต้นของละครเรื่องระยะสั้นๆ ที่มีละครเรื่อง เพราะฉะนั้นจะมีทำรำด้วย จะติดทำรำ อย่างสาวเครือฟ้าแต่งตัวเนี้ยทำละครรำเลย แล้วระยะหลังๆ ต่อมาจึงจะเปลี่ยนเป็นร้องไม่มีรำ นี่เรื่องแรกๆ จะมีรำด้วย เพราะรู้สึกว่าคุณจะทำเรื่องนี้เป็นเรื่องแรก มาจากมาตามบัตรเตอรฟ์หลาย

- หนูกำลังทำประเด็นในการสืบทอดศิลปะ ละครร้องของกรมพระนราฯ มีหลายเรื่อง ครุคิดว่า เรื่องสาวเครือฟ้ามีความดีเด่นอย่างไร ถึงได้รับความนิยมนำกลับมาแสดงใหม่มากกว่าเรื่องอื่นๆ
- มันมีทั้งรำไทย มีทั้งรำทั้งร้อง รำเป็นเรื่องเป็นราวตอนแต่งตัว มันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะไปเป็นละครร้อง คนก็ตื่นเต้นได้ดูหลายรส แล้วปกติเรื่องไทยๆ นี้จะจบแบบ Happy ending ไม่มีแบบตัวนางเอกตาย มันก็เลยกินใจ
- ละครเรื่องอื่นๆ ของท่านครุนำมาเล่นบ้างหรือเปล่าคะ
- ยังไม่เคย เรื่องนี้จะนิยมตั้งแต่สมัยที่ท่านเอามาเล่น เพราะจะแปลกไปจากละครไทยเดิมๆ ซึ่งจบแบบ Happy ending พระเอก-นางเอกได้กัน แต่นางเอกตาย คนดูก็ยังค้างค้ำค้างส่งสารนางเอกอยู่ ก็เลยดูซ้ำๆ ซากๆ เป็นของใหม่ ดูแล้วต้องร้องไห้
- ต่อไปไม่ทราบว่า จะจัดให้มีการแสดงละครเรื่องสาวเครือฟ้าอีกหรือไม่
- ก็ไม่รู้ ใครไม่มาหากก็ไม่มี เล่นแล้วเขาก็ทิ้งไป ละครร้องแต่ก่อนนั้นใช้หญิงล้วนแล้วฉันท่อมมาเล่นเป็นชายจริงหญิงแท้
- ทำไมครุจึงใช้ชายจริงหญิงแท้คะ
- สมัยก่อนนี้เป็นเพราะละครนางในอยู่ตามในวัง ชาย-หญิง เจอกันไม่ได้ พวกเจ้านายเช่นกรมพระนราฯ ท่านก็เลี้ยงแต่ผู้หญิง จึงต้องใช้ผู้หญิงเล่นเป็นผู้ชายแทน ที่นี้เรามาอยู่ที่เราเป็นนักเรียนมีทั้งชาย-หญิง
- ครุจะเชี่ยวชาญละครรำเป็นพิเศษใช้ไหมคะ
- ได้ทั้งละครรำ ละครร้อง ละครตีกด้าบรรม์ ได้หมด
- เวลาที่มีการแสดงของที่นี่ ครุก็จะเป็นผู้ควบคุมการฝึกซ้อม
- จะมีฉันท่อมครุลมุล ทางแม่ลมุลฝ่ายพระ ฉันท่อมเป็นฝ่ายนาง แต่ถ้าวร้อต้องฉันท่อม เพราะแม่ลมุลร้องไม่ได้
- ที่ครูบอกว่าครุใช้การจำ แสดงว่าครุก็ไม่ได้รับการฝึกฝนทางด้านละครร้องมาเป็นพิเศษ
- สมัยก่อนแทบไม่มี ฉันท่อมอยู่ละครเจ้าฟ้าอัษฎา วังสวนกุหลาบ กับเจ้าฟ้าจุฑาทุฑ วังสระปทุม แต่ฉันท่อมละครนี้เป็นของกรมพระนราฯ ฉันท่อมไปนอกวัง แอบจำเขามา
- ไม่ทราบว่าครุจำครั้งล่าสุดที่เล่นละครเรื่องนี้ได้ไหมคะ
- ครั้งสุดท้ายเล่นที่ศูนย์วัฒนธรรม 9 รอบ 10 รอบ งานร้อยปีเสด็จในกรม ประมาณปี 34

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวมุกกรีน วิโรจน์ชัชฎ์ เกิดวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 ณ โรงพยาบาล
หัวเจียว เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา
2532 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.
2535

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย